

WAGNERIANA CATALANA N° 27 ANY 2007

TEMA 5: WAGNERISME

TÍTOL: **JERONI ZANNÉ, ENTRE LA LITERATURA I LA MÚSICA ***

AUTOR: *Maria Àngela Cerdà i Surroca*

Quan **Jeroni Zanné** (Barcelona 1873-Buenos Aires 1934), escrigué l'extens pròleg al llibre de l'artista Apel·les Mestres, *Croquis Ciutadans*, l'any 1902, hi remarca "la estreta unió de la vera poesia y de la vera música" i que "poesia y música son inseparables". **Zanné**, ple d'inquietuds culturals i artístiques, havia començat la seva tasca d'escriptor, sempre lligada al fet musical, a "*Catalònia*" on, l'any 1900, publicava articles com *La llegenda Órfica*. *La Novena Simfonia de Beethoven* o *Fragments de la llegenda de Venus*. El mateix any entra a la redacció de "*Joventut*" on, al costat de la crítica musical i literària, hi escriu obra de creació narrativa i poètica, amb alguna traducció: la durada de la revista (1900-1906) gairebé coincideix amb el desplegament, com a escriptor, més vistós de **Jeroni Zanné**.

Abans de les narracions i prosas poètiques, més tard aplegades a *Novel·les i Poemes* (1912), el maig de 1900 hi publica un assaig sobre la infernal *Visió del comte Ugolf*, on expressa la seva fascinació per Dante Alighieri. L'any següent, 1901, quan funda, amb Joaquim Pena, **l'Associació Wagneriana de Barcelona**, hi fa una versió del *Capvespre dels déus*, i glossa, el febrer de 1901, a "*Joventut*", la commemoració que féu l'Associació amb motiu del XX aniversari de la mort de Richard Wagner. Remarquem, d'antuvi, que Dante i Wagner, uns eixos fonamentals del simbolisme literari, mai no deixaren d'influir, igual com Wolfgang Goethe, en la producció de **Zanné**. Quan teoritza, com a *Quelcom de poètica*, el pròleg d'*Assaigs estètics* publicat abans a "*Joventut*", el 1905, hi considera exemples de concentració i d'intensitat poètica tant Dante i

La Commedia com Richard Wagner i *Der Ring des Nibelungen*; igualment partidari de l'art total, **Zanné** sempre defensa la síntesi i l'estètica de les arts, com al pròleg d'*Imatges i melodies* (1906), "*El llenguatge poètic*", o a *Riu amunt* (1904).

Fou el mes d'octubre de 1902 que publicà una pàgina amb sis sonets a "*Joventut*", cosa que situa **Jeroni Zanné** -al costat d'Alexandre de Riquer, director artístic de la mateixa revista- com un sonetista català capdavanter en la recuperació d'aquesta forma estròfica; però també anuncia que més tard, en sentir-se atret pel parnassianisme, **Zanné** aportarà formes clàssiques i innovadores a la mètrica catalana. Els títols d'aquests sis sonets inicials, "Venus", "El faune y la náyade", "La mort de Sigfrid", "Hércules infant", "Orfeu", "Helena", tindran continuïtat dins la poètica i la narrativa zannenianes, que personifica els grans mites arquetípics de la cultura grega i nòrdica : si, segons Manuel de Montoliu, **Zanné** "encarna en la nostra terra aquesta gloriosa segona Renaixença pagana que té lloc en els països llatins" i traduí les *Odes d'Horaci* (1924), també des del començament de segle adaptava al català, amb Joaquim Pena, les òperes més representatives de Wagner i escriví un notable recull de vint-i-cinc *Poemes wagnerians*. Fent referència a Wagner i Venus, arribem a la llegendària figura del "*minnesänger*" **Tannhäuser** -òpera que també traduí- a qui dedica un dels poemes wagnerians i, després, "*La damnació de Tannhäuser*".

Tot aquest "festival de l'esperit", unificació mú-sica-poesia, es reflecteix a l'activitat més remarcable, de poeta, aplegada a *Assaigs estètics* (1905), *Imatges i melodies* (1906) i, sobretot, a *Poesies* (1908), que comprèn Odes, Elegies, Sonets, i Traduccions com d'odes d'Anacreó i de sonets de Goethe. De **Zanné**, el llibre en conté cent sonets -dos, de goticitzants, musicats per Carme Karr- i on, ultra l'ús musical que sempre fa del llenguatge aquest poeta filharmònic, amb culturismes, alguns de forjats per al propi ús, arcaïsmes o estrangerismes, els versos duen títols de peces musicals, "Scherzo", "Walzer", "Madrigal", "Nocturn", "Minuet", o bé van dedicats "A Beethoven", "A Richard Wagner", àdhuc a quadres musicals, "Un angelo che suona il violino", "The

Bower Meadow", tot plegat una mostra tant de la decisió de l'art pur com de l'aspiració conjunta a l'art idealment consumat de la música, que capta essències invisibles i melodies no sentides per tal d'expressar poèticament mons intuïts o estats anímics. Continua aquesta unificació poesia/música, definitiva de l'època i de l'autor, en reculls posteriors com *Ritmes* (1909), *Oda a Salomé* (1911), *Elegies australs* (1912), i s'intensifica, amb molta terminologia musical, a *Reialme d'Eros* (1910), el poema llibre subtitulat "*Versificació d'un poema simfònic ideal*", en vint cants de diferents registres sentimentals i imaginatius, englobats per la suggestió melòdica, amb misteris d' "orquestra de murmuris/ y lleu polifonia".

L'any 1913 **Jeroni Zanné** desaparegué de Catalunya i es traslladà, definitivament, a Buenos Aires, on fou secretari fundador de l'**Associació Wagneriana Argentina**. A la capital del Plata i en una situació semblant a la de Dante, escrigué a la revista "*Ressor-giment*", l'any 1921. *Al marge del sisé centenari del Dant*, rememorant alhora l'altíssim poeta, al qual dedicà un sonet, finalment, una oda, i també la Catalunya cultural com a segona pàtria dantesca. A la mateixa revista publica, l'any 1924, l'única traducció catalana del poema germinal de Dante Gabriel Rossetti, a l'esposa celestial, *La Donzella Benaurada* ("The Blessed Damozel"). Ja fou editat a Buenos Aires el llibre de poesies, *Aiguaforts i aigües vessants* (1921), on quatre es titulen "*Lied*", com "Melodia delirant, / que t'enlaïres palpitant / sobre un nimbe triomfant, / entre un fum alat d'arpegis, / que s'esplaien com egregis / i mirífics sortilegis". *Poemes de l'esperit i de la terra* (1934), publicat pòstumament, marca el punt final d'aquesta simfonia ideal que fou l'obra de **Jeroni Zanné**, quan el lirisme espiritual adreça "La darrera cançó" a la visió futura i fulgorant: "En l'aire albiro la dantesca rosa / blanca com una inmensa llum d'ermini...."

Maria Àngela Cerdà i Surroca

* Article publicat al diari AVUI (6 gener 1985)

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080
[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com